

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА**

**Середня освіта. Українська мова і література. Англійська мова і література**

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	другий (магістерський) рівень
СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Магістр
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	01 Освіта / Педагогіка
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
ОСВІТНЯ КВАЛІФІКАЦІЯ	Магістр середньої освіти (за предметною спеціальністю «Українська мова і література»)
ПРОФЕСІЙНА КВАЛІФІКАЦІЯ	Вчитель української мови і літератури, англійської мови та зарубіжної літератури закладу загальної середньої освіти
КВАЛІФІКАЦІЯ В ДИПЛОМІ	Ступінь вищої освіти: магістр Спеціальність: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) Освітня програма «Середня освіта. Українська мова і література. Англійська мова і література» Професійна кваліфікація: Вчитель української мови і літератури та англійської мови і зарубіжної літератури закладу загальної середньої освіти

**ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ**

**Голова Вченої ради**

\_\_\_\_\_/Фалько Н. М./

**(протокол №16 від 29.06.2024 р.)**

**Оновлена освітня програма вводиться в дію з «01» вересня 2024 р.**

**Ректор \_\_\_\_\_ Фалько Н. М.**

**Наказ №36/01-05 від 29.06.2024р.**

Запоріжжя, 2024 р.


## ЛИСТ-ПОГОДЖЕННЯ

### Освітньої програми

*Середня освіта. Українська мова і література. Англійська мова і література*

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

(Наказ № 09/01-05 від 17.04.2020 р.)  \_\_\_\_\_  
підпис

І. М. Гапєєва

прізвище, ім'я, по-батькові

Завідувач випускової кафедри

 \_\_\_\_\_  
підпис

З. О. Митяй

прізвище, ім'я, по-батькові

Голова Вченої ради факультету

 \_\_\_\_\_  
підпис

Т. В. Сіроштан

прізвище, ім'я, по-батькові

Начальник навчального відділу

 \_\_\_\_\_  
підпис

О. В. Котенко

прізвище, ім'я, по-батькові

Голова науково-методичної  
ради університету

 \_\_\_\_\_  
підпис

О. В. Бунчук

прізвище, ім'я, по-батькові

Голова комісії Вченої ради  
МДПУ ім. Б.Хмельницького  
з експертизи якості  
освітніх програм спеціальностей

 \_\_\_\_\_  
підпис

Н. А. Сегеда

прізвище, ім'я, по-батькові

## ПЕРЕДМОВА

### Склад розробників освітньої програми

1. Гапеева І. М. – керівник освітньої програми, кандидат філологічних наук, доцент.
2. Митяй З. О. – член робочої групи, кандидат філологічних наук, доцент.
3. Огульчанська О. А. – член робочої групи, кандидат філологічних наук, доцент.

### Члени робочої групи зі складу стейкхолдерів

1. Пінігіна Ю. Г. – член робочої групи зі складу здобувачів вищої освіти, студентка спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література. Мова і література (англійська), навчається за програмою “магістр”.
2. Залогіна Г. Г. – член робочої групи зі складу роботодавців, спеціаліст вищої категорії, старший викладач української мови та літератури Комунального закладу «Мелітопольське училище культури» Запорізької обласної ради.





### Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

*Правда Наталія Миколаївна*, заступник директора з навчально-виховної роботи Балабинського НВК «Престиж», вчитель української мови та літератури, кандидат філологічних наук, вчитель вищої кваліфікаційної категорії, старший вчитель.

### Гарант Освітньої програми

Гапеева І. М., кандидат філологічних наук, доцент.

### Актуалізовано:

ОП введено в дію	2017 р.				
Дата виходу стандарту та посилання на стандарт	відсутній				
Перегляд ОП Дата та номер протоколу засідання Вченої ради університету	Протокол засідання Вченої ради університету № 1 від 31.08.2018 р.	Протокол засідання Вченої ради університету № 17 від 28.05.2020 р.	Протокол засідання Вченої ради університету № ___ від 29.06.2021р.	Протокол засідання Вченої ради університету №16 від 29.06.2023р.	Протокол засідання Вченої ради університету №16 від 29.06.2024р.
Підпис гаранта					
ПІБ гаранта ОП	Шарова Т. М.	Гапеева І.М.	Гапеева І. М.	Гапеева І. М.	Гапеева І. М.

## I. Профіль освітньо-професійної програми «Середня освіта. Українська мова і література. Англійська мова і література»

<b>1 – Загальна інформація</b>	
<i>Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу</i>	Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького Філологічний факультет
<i>Рівень вищої освіти</i>	Другий (магістерський) рівень
<i>Ступінь вищої освіти</i>	Магістр
<i>Галузь знань</i>	01 Освіта / Педагогіка
<i>Спеціальність</i>	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
<i>Форми здобуття освіти</i>	Денна, заочна
<i>Освітня кваліфікація</i>	Магістр середньої освіти (за предметною спеціальністю «Українська мова і література»)
<i>Професійна кваліфікація</i>	Вчитель української мови і літератури, англійської мови та зарубіжної літератури закладу загальної середньої освіти
<i>Кваліфікація в дипломі</i>	ступінь вищої освіти: Магістр спеціальність: 014 Середня освіта (Українська мова і література) освітня програма: Середня освіта. Українська мова і література. Англійська мова і література професійна кваліфікація: Вчитель української мови і літератури та англійської мови і зарубіжної літератури закладу загальної середньої освіти
<i>Тип диплома та обсяг освітньої програми</i>	Тип диплома – одиничний; обсяг програми – 90 кредитів
<i>Наявність акредитації</i>	Акредитовано Державною акредитаційною комісією у 2018 р.
<i>Цикл/рівень</i>	QF– level 7/ EQF – Secondcycle / НРК –рівень 7
<i>Передумови</i>	Освітній ступінь «Бакалавр» або освітньо-кваліфікаційний рівень «Спеціаліст»
<i>Мова викладання</i>	українська, англійська
<i>Термін дії освітньої програми</i>	До 2024 року
<i>Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми</i>	<a href="http://www.mdpu.org.ua">http://www.mdpu.org.ua</a> <a href="http://sajt-kafedri-ukransko-movi.mozello.com/">http://sajt-kafedri-ukransko-movi.mozello.com/</a>

<b>2 – Обсяг кредитів ЄКТС, необхідних для здобуття відповідного ступеня вищої освіти</b>	
Обсяг освітньої програми у ЄКТС	<p>На базі освітнього ступеня "Бакалавр" або освітньо-кваліфікаційного рівня "Спеціаліст" становить 90 кредитів ЄКТС</p> <p>Програма передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- обов'язкові компоненти освітньої програми (ОП) (66 кредитів ЄКТС, 1980 год.);</li> <li>- вибіркові компоненти освітньої програми (ВК) (24 кредити ЄКТС, 720 год.)</li> </ul>
<b>3 – Мета освітньої програми</b>	
<p>Забезпечити освіту в галузі Освіти / Педагогіки із широким доступом до працевлаштування, підготувати студентів до педагогічної діяльності у сфері філології з можливостями подальшого навчання</p>	
<b>4 – Характеристика освітньої програми</b>	
Предметна область	<p>Освіта / Педагогіка Українська мова і література, англійська мова і зарубіжна література з методикою навчання у закладах середньої освіти (старша школа), фахової передвищої та вищої освіти</p> <p>Галузь знань – освіта та дотичні гуманітарні науки.</p>
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-професійна для другого рівня (магістр)
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	<p>Орієнтація на набуття професійних навичок викладання української мови і літератури, англійської мови та зарубіжної літератури з методикою викладання у закладах середньої освіти, зокрема у старшій (профільній) школі, у закладах фахової передвищої та вищої освіти.</p> <p>Програма ґрунтується на сучасних наукових знаннях про цілі і цінності філологічної освіти та методики навчання мови і літератури у закладах вищої освіти, про традиційні й інноваційні підходи до вирішення проблем філологічної та педагогічної освіти</p>
Особливості програми	<p>Акцент на вивченні новітніх методик викладання української мови і літератури, англійської мови та зарубіжної літератури з методикою викладання у закладах середньої освіти, зокрема у старшій (профільній) школі, та закладах фахової передвищої та вищої освіти. Обов'язковим є проходження педагогічної</p>

	<p>практики у закладах середньої освіти, фахової передвищої та вищої освіти.</p> <p>Успішне завершення програми передбачає здобуття фундаментальних та професійно орієнтованих знань і вмінь, здатності вирішувати типові професійні завдання в галузі філології та суміжних спеціальностей</p>
<p><b>5 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання</b></p>	
Придатність до працевлаштування	<p>Випускники програми придатні до викладацької, навчально-виховної, науково-методичної та організаційно-управлінської діяльності в системі освіти України відповідно до отриманого напрямку підготовки. Магістр філології здатний проводити самостійні науково-критичні дослідження як на замовлення зацікавлених у цьому інституцій (міністерств, відомств, комітетів, фондів, видавництв, редакцій та ін.), так і в аспекті власного становлення як фахівця.</p> <p>Вчитель української мови та літератури, англійської мови та зарубіжної літератури з методикою викладання у закладах середньої освіти, зокрема у старшій (профільній) школі, викладач закладів фахової передвищої та вищої освіти, інспектор-методист, педагог-організатор, працівник в інституціях культурно-просвітницького спрямування, у сфері реклами, референт, адміністративний помічник, секретар керівника (організації, підприємства, установи), копірайтер, контент-менеджер, офіс-менеджер, помічник проєктного менеджера, координатор проєктів, стажист-дослідник, викладач-стажист</p>
Подальше навчання	<p>Можливість навчатися за програмою третього (освітньо-наукового) рівня за цією галуззю знань (що узгоджується з отриманим дипломом магістра) або суміжною</p>
<p><b>6 – Викладання та оцінювання</b></p>	
Викладання та навчання	<p>Підходи: студенто центроване, професійно-орієнтоване, комунікативно-спрямоване навчання.</p> <p>Стиль навчання: акцент у викладанні припадає на проведення занять у формі семінарів та практичних. Застосування набутих знань для вирішення навчальних, практичних, дослідницьких завдань.</p> <p>Під час першого року навчання магістр обирає напрям наукового дослідження та проходить виробничу (методичну) і виробничу (педагогічну) практики. Упродовж III семестру більша частина часу відводиться для написання магістерської роботи.</p>

Оцінювання	Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожної навчальної дисципліни передбачає поточний, періодичний та підсумковий / семестровий контроль знань. Основним видом контролю знань, умінь, навичок та способів їх застосування є поточний контроль. За семестр з курсу дисципліни проводяться дві періодичні контрольні роботи, результати яких є складником результатів періодичних контролів. Підсумкова оцінка за семестр складається з суми балів за всі види роботи.
<b>7 – Програмні компетентності</b>	
Інтегральна компетентність	<b>ІК</b> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філологічної освіти або в процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів мовознавчої та літературознавчої, а також педагогічної науки й характеризується комплексністю та невизначеністю умов
Загальні компетентності (ЗК)	<p><b>ЗК1.</b> Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.</p> <p><b>ЗК2.</b> Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології в професійній діяльності.</p> <p><b>ЗК3.</b> Здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт.</p> <p><b>ЗК4.</b> Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним.</p> <p><b>ЗК5.</b> Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.</p> <p><b>ЗК6.</b> Здатність розробляти та презентувати освітні проекти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети.</p> <p><b>ЗК7.</b> Здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати.</p>
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	<p><b>ФК1.</b> Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.</p> <p><b>ФК2.</b> Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.</p> <p><b>ФК3.</b> Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя.</p>

	<p><b>ФК4.</b> Здатність до моделювання змісту навчання, формування в учнів ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання.</p> <p><b>ФК5.</b> Здатність використовувати ефективні шляхи мотивації учнів до саморозвитку, спрямовувати їх на прогрес і формувати у них обґрунтовану позитивну самооцінку.</p> <p><b>ФК6.</b> Здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу.</p> <p><b>ФК7.</b> Здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.</p> <p><b>ФК 8.</b> Здатність формувати в учнів культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.</p>
<p>Компетентності предметної спеціальності (ПК)</p>	<p><b>ПК1.</b> Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки, необхідні для професійної та/або інноваційної діяльності.</p> <p><b>ПК2.</b> Здатність оперувати методами наукового аналізу та структурування мовного й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методів, прийомів, методик.</p> <p><b>ПК3.</b> Здатність застосовувати на практиці знання про принципи, методи та прийоми аналізу художнього тексту.</p> <p><b>ПК4</b> Здатність застосовувати поглиблені знання із літературознавства (загального мовознавства) для вирішення професійних завдань; вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.</p> <p><b>ПК5.</b> Здатність використовувати сучасні методи й технології навчання української мови і літератури, англійської мови та зарубіжної літератури доступно транслювати їх у площину навчальних предметів української мови та української літератури, англійської мови та зарубіжної літератури з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.</p> <p><b>ПК6.</b> Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й створення зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і писемній формах, володіти методикою розвитку мовленнєвої компетенції учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.</p> <p><b>ПК7.</b> Здатність планувати, організовувати, виконувати та презентувати прикладне дослідження з української</p>



	мови / літератури, застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.
<b>8 – Програмні результати навчання</b>	
Програмні результати навчання	<p><b>РН1.</b> <i>Демонструє</i> вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності) у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області.</p> <p><b>РН2.</b> <i>Демонструє</i> вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо.</p> <p><b>РН3.</b> <i>Називає і описує</i> основні принципи, функції, сучасні форми та методи управління освітньої діяльності, <i>демонструє</i> вміння планувати й управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати її якість.</p> <p><b>РН4.</b> <i>Формулює</i> наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, <i>демонструє</i> навички їх критичного аналізу, <i>генерує</i> нові ідеї, <i>аргументує</i> можливі шляхи їх вирішення та критично оцінює їх спроможність.</p> <p><b>РН5.</b> <i>Описує</i> методіку розробки освітніх проєктів, <i>пояснює</i> зміст та призначення їх етапів, <i>аналізує</i> спроможність управління процесом їх впровадження, <i>прогнозує</i> очікувані результати.</p> <p><b>РН6.</b> <i>Визначає і характеризує</i> основні принципи, закони та методіки науково-педагогічних досліджень; <i>описує</i> апарат науково-педагогічного дослідження, <i>демонструє</i> навички презентації результатів науково-педагогічного дослідження.</p> <p><b>РН7.</b> <i>Визначає, аналізує та характеризує</i> педагогічні інновації, <i>демонструє</i> вміння їх практичного застосування у професійній діяльності.</p> <p><b>РН8.</b> <i>Описує</i> показники якості педагогічної діяльності, <i>аналізує</i> можливі впливи на них внутрішніх і зовнішніх чинників, <i>визначає</i> індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, <i>обирає</i> ресурси для професійного розвитку впродовж життя.</p> <p><b>РН9.</b> <i>Демонструє</i> уміння класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов навчального процесу, потреб</p>

	<p>формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання.</p> <p><b>РН10.</b> Називає і аналізує шляхи мотивації учнів до саморозвитку, демонструє вміння розробляти план практичної реалізації для формування адекватної позитивної самооцінки й я-ідентичності.</p> <p><b>РН11.</b> Демонструє уміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу.</p> <p><b>РН12.</b> Знає та дотримується умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.</p> <p><b>РН13.</b> Демонструє здатність діяти автономно і в команді.</p> <p><b>РН14.</b> Демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструє вміння формувати її в учнів.</p>
<p>Програмні результати навчання предметної спеціальності</p>	<p><b>ПРН1.</b> Орієнтується в різних лінгвістичних напрямках і школах (літературних напрямках і течіях), критично осмислює історичні надбання та новітні досягнення мовознавчої (літературознавчої) науки, демонструє власну інтерпретацію літературних (мовних) явищ.</p> <p><b>ПРН2.</b> Володіє вміннями виконувати власне дослідження (проект, освітній практико орієнтований проект), узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності з розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах, навчально-методичних посібниках тощо).</p> <p><b>ПРН3.</b> Застосовує сучасні методики й технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в галузі викладання та навчання української мови і літератури, англійської мови та зарубіжної літератури.</p> <p><b>ПРН4.</b> Уміє застосовувати різні мовознавчі, літературознавчі методи дослідження та системного аналізу літературних текстів, визначати їхні композиційні, жанрові та стилістичні особливості.</p> <p><b>ПРН5.</b> Уміє застосовувати поглиблені знання з теорії української мови та літератури, англійської мови та зарубіжної літератури для вирішення професійних завдань, вільно користується спеціальною термінологією в галузі досліджень з української та іноземної філології.</p> <p><b>ПРН6.</b> Використовує сучасні технології навчання української мови і літератури, англійської мови та зарубіжної літератури, застосовуючи принципи</p>

	<p>диференціації та індивідуалізації.</p> <p><b>ПРН7.</b> Уміє створювати зв'язні монологічні і діалогічні тексти в усній і писемній формах, володіє методикою формування мовленнєвої компетенції здобувачів освіти.</p> <p><b>ПРН8.</b> Здійснює науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретує та структурує його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулює узагальнення на основі самостійно опрацьованих та апробованих даних.</p>
--	---

### 9 – Ресурсне забезпечення реалізації програми

<p>Кадрове забезпечення</p>	<p>Підготовка фахівців здійснюється викладачами кафедри української мови та кафедри української і зарубіжної літератури Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького згідно з чинними нормативами для підготовки фахівців з вищою освітою за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр (Постанова Кабінету Міністрів України №347-2018пвід 10.05.2018 р. «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності»)</p> <p>Реалізацію освітньої-професійної програми забезпечують науково-педагогічні працівники, які відповідають кадровим вимогам ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти і мають відповідну академічну кваліфікацію, науковий ступінь і вчене звання та підтверджений рівень наукової і професійної підготовки.</p>
<p>Матеріально-технічне забезпечення</p>	<p>Загальні відомості про матеріально-технічне забезпечення навчального процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького відображені в Паспорті санітарно-технічного стану приміщень та інших об'єктів університету, які використовуються при проведенні освітньої діяльності.</p> <p>Мелітопольський державний педагогічний університет розташований в 7 навчальних корпусах, має два гуртожитки, бібліотеку, комп'ютерні класи, актові зали, спортивні зали, спортивні майданчики, агробіологічний комплекс, музеї, базу відпочинку, навчально-польову базу (с. Богатир), навчально-науково-польову базу (с. Степанівка), пункти харчування.</p> <p>Для матеріально-технічного забезпечення навчального</p>

	<p>процесу кафедрами використовуються спеціально обладнані аудиторії, що мають сучасні телевізори, відеоапаратуру, слайдпроектори, мультимедійний проектор, інтерактивну дошку для демонстрації відеоматеріалів, фільмів, слайдів тощо.</p>
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	<p>Для розробки лекційних курсів, організації самостійної роботи студентів використовується видавнича продукція викладачів кафедри, яку складають монографії, навчальні посібники, підручники, методичні рекомендації, а також</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- офіційний сайт Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького: <a href="https://mdpu.org.ua/">https://mdpu.org.ua/</a>;</li> <li>- необмежений безкоштовний бездротовий доступ до мережі Інтернет;</li> <li>- наукова бібліотека, читальні зали;</li> <li>- сайт Центру освітніх дистанційних технологій (на платформі Moodle у поєднанні з Big Blue Button), альтернативні засоби відеоконференц зв'язку (Microsoft Teams, Zoom, WebexCisco тощо)</li> <li>- сторінки, групи, канали кафедр, факультету, університету в соціальних мережах (Facebook, Instagram, Telegram тощо).</li> </ul> <p>Належна забезпеченість бібліотеки підручниками та навчальними посібниками, вітчизняними і зарубіжними фаховими періодичними виданнями відповідного профілю, авторських розробок професорсько-викладацького складу. Надається відкритий доступ до електронного архіву-репозитарію МДПУ <a href="http://eprints.mdpu.org.ua/">http://eprints.mdpu.org.ua/</a></p> <p>Вимоги щодо проведення лекційних та практичних занять НПП визначаються Положенням про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького та іншими внутрішніми положеннями.</p>
<b>10 – Академічна мобільність</b>	
Національна кредитна мобільність	Здобувачі вищої освіти мають можливість в рамках національної кредитної мобільності проходити у ЗВО-партнерах окремі курси, навчатися протягом семестру з подальшим визнанням отриманих результатів та зарахуванням кредитів.
Міжнародна кредитна мобільність	Принципи міжнародної академічної мобільності визначаються законодавством України, інших країн та

міждержавними угодами. Кожен здобувач вищої освіти має можливість пройти процедуру визнання кредитів/періодів навчання.

## 2. Перелік компонентів освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

### 2.1. Перелік компонентів ОП

Код н/д	Освітні компоненти (навчальні дисципліни, курсові роботи, практики) та атестація	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
<b>Обов'язкові освітні компоненти</b>			
ОК-01	Педагогічна майстерність та етика вчителя закладу загальної середньої освіти	3	екзамен
ОК-02	Актуальні проблеми української і зарубіжної літератури	4,5	екзамен
ОК-02.1	Модуль 1. Актуальні проблеми української літератури		
ОК-02.2	Модуль 2. Актуальні проблеми зарубіжної літератури		
ОК-03	Наукова та проєктна діяльність	4	залік
ОК-03.1	Модуль 1. Методологія наукових досліджень		
ОК-03.2	Модуль 2. Управління проєктами		
ОК-04	Історія української літературної мови	3	екзамен
ОК-05	Практичний курс англійської мови	9	екзамен, залік
ОК-06	Теорія і методологія літературознавства	4	екзамен
ОК-07	Актуальні проблеми українсько-польського філологічного простору	4,5	екзамен
ОК-08	Методика навчання англійської мови в закладах профільної середньої освіти	4	залік
ОК-09	Методика навчання української та зарубіжної літератури в закладах профільної середньої освіти	3	екзамен
ОК-10	Методика навчання української мови в закладах профільної середньої освіти	3	екзамен
ОК-11	Загальне мовознавство	3	екзамен
ОК-12	Виробнича практика (методична)	4.5	диф.залік
ОК-13	Виробнича практика (педагогічна)	9	диф.залік
	Атестація (підготовка та захист дипломної роботи)	6	
	Атестація (підготовка та складання комплексного кваліфікаційного екзамену з англійської мови та зарубіжної літератури)	1.5	
<b>Всього за обов'язковими компонентами</b>		<b>66</b>	
<b>Вибіркові освітні компоненти</b>			
		4	залік
		4	залік
		4	залік
		4	залік
		4	залік
		4	залік
<b>Всього за вибілковими компонентами</b>		<b>24</b>	
<b>Загальний обсяг освітньої програми</b>		<b>90</b>	

### 3. Форми атестації здобувачів вищої освіти

Атестація випускників освітньої програми «Середня освіта. Українська мова і література. Англійська мова і література» спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) проводиться у формі захисту дипломної роботи та комплексного кваліфікаційного екзамену з англійської мови та зарубіжної літератури, завершується видачею документа встановленого зразка про присудження ступеня вищої освіти – магістр та професійної кваліфікації: Вчитель української мови і літератури та англійської мови і зарубіжної літератури, викладач закладу фахової передвищої, вищої освіти.

Атестація здійснюється відкрито та публічно.

#### **Вимоги до дипломної роботи**

Дипломна робота виконується паралельно із засвоєнням передбачених навчальним планом дисциплін і є обов'язковою для всіх студентів магістратури денної та заочної форм навчання за спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

Дипломна робота є підсумком самостійного комплексного дослідження однієї з проблем фахового спрямування.

Метою підготовки роботи є:

- ✓ поглиблення теоретичних і практичних знань і умінь зі спеціальності, необхідних для подальшого використання в науково-педагогічній діяльності;
- ✓ розвиток навичок пошуку сучасних наукових досягнень і вмінь їх практичного застосування;
- ✓ вивчення та узагальнення теоретико-методологічних засад з обраного напрямку дослідження.

Тематика дипломних робіт визначається випусковими кафедрами та щорічно уточнюється у процесі індивідуальної роботи зі студентами магістратури на підставі освітньої програми підготовки магістра, заявок підприємств, державних установ і закладів освіти.

Обираючи тему, магістрант керується певними науковими інтересами чи покладається на набутий практичний досвід. Найбільш підготовленим магістрантам кафедра може запропонувати розробку проблемної теми. Вибір конкретної теми дипломної роботи визначається її актуальністю, новизною та практичним значенням. При цьому враховується наявність власних науково-методичних наробок, можливість опрацювання експериментального матеріалу, перспектива професійної орієнтації.

Науковий керівник надає допомогу магістрантові у виборі теми наукового дослідження; складанні індивідуального навчального плану; контролює виконання студентом графіка навчального процесу та навчального плану; звітує кожного семестру на засіданні кафедри про виконання індивідуальних планів студентами-магістрантами; сприяє організації індивідуальних навчальних занять магістранта; аналізує та контролює організацію самостійної роботи магістранта; керує науково-дослідною роботою та практиками магістранта; готує відгук щодо якості виконання програми практики та виконання магістерської роботи.

Виконується робота під керівництвом викладача. Науковий керівник призначається наказом ректора університету з числа найбільш кваліфікованих науково-педагогічних працівників, які мають науковий ступінь і вчене звання доктора наук, професора, кандидата наук, доцента й працюють у цьому ВНЗ.

Студенту видається завдання на магістерську роботу, складене за допомогою керівника та затверджене завідувачем кафедри з обов'язковим зазначенням термінів виконання.

Дипломна робота магістра має кваліфікаційну функцію, тобто готується з метою публічного захисту й отримання академічного ступеня магістра. При цьому магістр повинен продемонструвати рівень своєї наукової кваліфікації, уміння вирішувати конкретні наукові завдання. Виконуючи дипломну роботу, студент має засвоїти навички правильної постановки проблеми, обґрунтувати її актуальність, чітко визначити предмет, об'єкт, мету й завдання дослідження, показати вміння працювати з науковими джерелами, фондовими, архівними, статистичними матеріалами, обґрунтовувати висновки та пропозиції.

Дипломна робота магістра повинна відзначитися науковістю, логічністю та послідовністю викладення наукових фактів, доказів та ін.

Структура роботи:

- ✓ пояснювальна записка до дипломної роботи – титульна сторінка;
- ✓ реферат;
- ✓ зміст;
- ✓ перелік умовних позначень (якщо є в роботі);
- ✓ вступ;
- ✓ основна частина (розділи та підрозділи);
- ✓ висновки;
- ✓ список використаних джерел;
- ✓ додатки (за наявності);

Кожен зі складників роботи виконується відповідно до вимог. Послідовність викладу теми повинна чітко відповідати плану роботи.

Студент звітує на засіданнях кафедри про хід виконання наукової роботи. У разі порушення графіка виконання роботи, або у зв'язку з низькою якістю її виконання кафедра не затверджує звіти магістранта й може звернутися до ректора з пропозицією про виключення студента з магістратури.

Завершену дипломну роботу магістрант подає науковому керівникові для перевірки та підготовки відгуку на неї. У відгуку на роботу науковий керівник вказує на відповідність роботи темі й завданню, творчий внесок – оригінальні елементи дослідження, уміння магістранта окреслювати найбільш істотні питання у проаналізованих літературних джерелах, виявляти власне ставлення до позиції та наукового доробку авторів чи лише компіляцію літературних даних; уміння вести науковий пошук, користуючись об'єктивними методами дослідження, кількісно та якісно обробляти дані; знаходити та продукувати нові знання в галузі дослідження, подавати їх в узагальненнях, висновках і практичних рекомендаціях; якість оформлення, технічну грамотність роботи. Якщо магістерська робота готова до захисту перед ДЕК, відповідна рекомендація подається в кінці відгуку.

Завершена дипломна робота, підписана автором, разом із письмовим відгуком керівника розглядається на засіданні кафедри, де й вирішується питання про допуск магістранта до захисту. У разі невідповідності наукової роботи наведеним вище вимогам, кафедра може не допустити магістранта до захисту.

Допущену до захисту дипломну роботу подають на рецензування. Рецензентами можуть бути спеціалісти підприємств і установ – фахівці з напрямку, що досліджується в дипломній роботі.

#### **Вимоги до публічного захисту (демонстрації)**

Дипломні роботи магістрів захищаються перед ДЕК. Магістрант готує до захисту реферат, доповідь, презентацію (ілюстративний матеріал у вигляді таблиць, графіків, слайдів, основні результати дослідження та ін.) чи буклет. Необхідну кількість і зміст ілюстрацій доповідач визначає самостійно, але погоджує з керівником.

Захист дипломної роботи розпочинається з доповіді, в якій магістрант повинен зазначити актуальність теми; структуру роботи; об'єкт дослідження; зміст запропонованих заходів та їх

обґрунтування. Завершуючи доповідь, магістрант має вказати, які розробки та висновки вже впроваджені або намічені до впровадження; де можуть бути використані результати дослідження; яка фактична чи очікувана ефективність запропонованих ним заходів. Час виступу не повинен перевищувати 10 хвилин, має бути стислим, конкретним, з використанням ілюстративного матеріалу.

Члени ДЕК, присутні на захисті, можуть ставити доповідачу питання з метою визначення рівня його професійної підготовки та ерудиції. Після відповіді на питання слово надається рецензенту або зачитується рецензія. На зауваження рецензента магістрант повинен дати аргументовану відповідь. Після цього слово надається науковому керівникові для характеристики й оцінки роботи. У разі його відсутності відгук повинен бути оприлюднений одним із членів ДЕК.

Під час захисту ведеться протокол засідання ДЕК. Окремо відзначається думка членів ДЕК про практичну цінність роботи та додаються рекомендації щодо пропозицій автора.

Загальний захист дипломної роботи магістра не повинен перевищувати 30 хвилин.

Після обговорення підсумків захисту на закритому засіданні ДЕК виноситься її рішення. При однаковій кількості голосів членів ДЕК думка голови є вирішальною. Рішення комісії щодо захисту дипломних робіт оголошується її головою в день захисту.

ЕК визначає рівень теоретичної підготовки випускника магістратури, його готовність до самостійної роботи за фахом і приймає рішення про присвоєння кваліфікації.

Якщо дипломна робота магістра захищена з оцінкою «відмінно», а інтегральний рейтинг перевищує 80% (кількість оцінок «добре» не перевищує 26%, а решта оцінок «відмінно»), ДЕК може надати магістранту рекомендацію на вступ до аспірантури.

Дипломна робота магістра зберігається в бібліотеці університету протягом п'яти років. На прохання певного підприємства чи установи, якщо ЕК вважає доцільним практичну реалізацію результатів досліджень, з магістерської роботи дозволяється зробити копію для впровадження результатів досліджень.



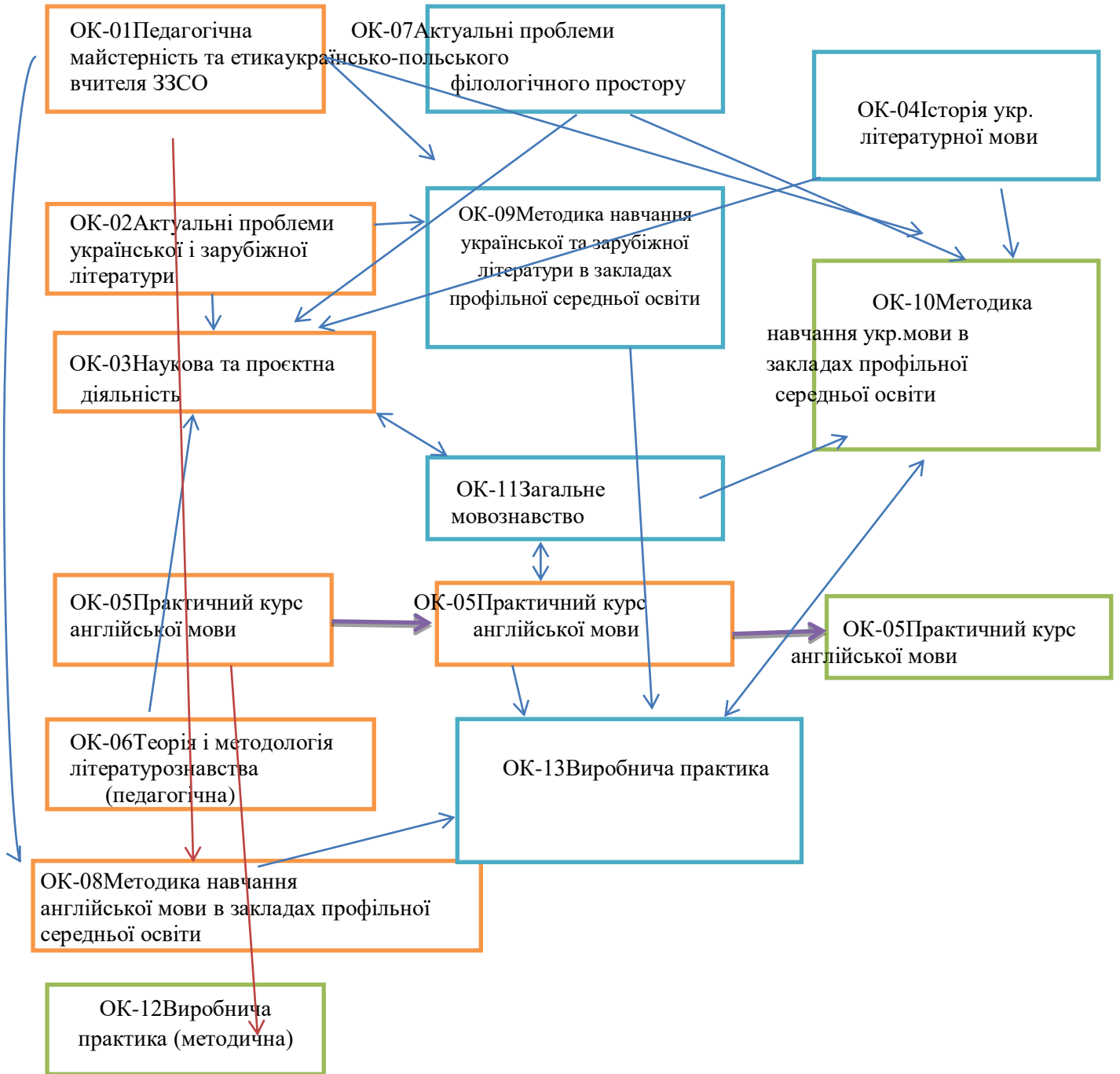
## Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми

	ОК-01Педагогічна майстерність та етика вчителя закладу загальної середньої освіти	ОК-02Актуальні проблеми української і зарубіжної літератури	ОК-03Наукова та проєктна діяльність	ОК-04Історія української літературної мови	ОК-05Практичний курс англійської мови	ОК-06Теорія і методологія літературознавства	ОК-07Актуальні проблеми українсько-польського філологічного простору	ОК-08Методика навчання англійської мови в закладах профільної середньої освіти	ОК-09Методика навчання української та зарубіжної літератури в закладах профільної середньої освіти	ОК-10Методика навчання української мови в закладах профільної середньої освіти	ОК-11Загальне мовознавство	ОК-12Виробнича практика (методична)	ОК-13Виробнича практика (педагогічна)
ЗК1	*		*		*			*	*	*		*	*
ЗК2	*		*					*	*	*		*	*
ЗК3	*							*	*	*		*	*
ЗК4	*		*					*	*	*		*	*
ЗК5	*	*	*				*	*	*	*		*	*
ЗК6	*		*										*
ЗК7		*		*	*	*	*				*		
ФК1	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*		
ФК2	*		*					*	*	*		*	*
ФК3	*											*	*
ФК4								*	*	*		*	*
ФК5	*							*	*	*			*
ФК6	*												*
ФК7	*											*	*
ФК8			*					*	*	*			
ПК1		*		*	*	*	*				*		
ПК2		*	*	*	*	*	*				*		
ПК3		*		*	*	*							
ПК4		*		*	*	*	*				*		
ПК5								*	*	*			
ПК6		*		*	*			*	*	*			
ПК7		*	*	*	*	*	*				*		

**Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними  
компонентами освітньої програми  
ОБОВ'ЯЗКОВІ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ**

	ОК-01 Педагогічна майстерність та етика вчителя закладу загальної середньої освіти	ОК-02 Актуальні проблеми української і зарубіжної літератури	ОК-03 Наукова та проєктна діяльність	ОК-04 Історія української літературної мови	ОК-05 Практичний курс англійської мови	ОК-06 Теорія і методологія літературознавства	ОК-07 Актуальні проблеми українсько-польського філологічного простору	ОК-08 Методика навчання англійської мови в закладах профільної середньої освіти	ОК-09 Методика навчання української та зарубіжної літератури в закладах профільної середньої освіти	ОК-10 Методика навчання української мови в закладах профільної середньої освіти	ОК-11 Загальне мовознавство	ОК-12 Виробнича практика (методична)	ОК-13 Виробнича практика (педагогічна)
РН1	*		*					*	*	*		*	*
РН2			*					*	*	*		*	*
РН3			*									*	*
РН4			*					*	*	*		*	*
РН5			*					*	*	*			
РН6		*	*	*	*	*	*				*		
РН7	*		*					*	*	*		*	*
РН8								*	*	*		*	*
РН9	*							*	*	*		*	*
РН10	*											*	*
РН11	*							*	*	*			*
РН12	*											*	*
РН13	*		*									*	*
РН14		*	*	*	*	*	*				*		*
ПРН1		*		*	*	*	*				*		
ПРН2		*	*	*	*	*	*				*		
ПРН3			*					*	*	*		*	*
ПРН4		*		*	*	*	*						
ПРН5		*		*	*	*	*				*		
ПРН6	*							*	*	*		*	*
ПРН7		*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
ПРН8		*		*	*	*	*				*		

## СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА



## **6. Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти**

Система внутрішнього забезпечення якості освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького базується на основі вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту» та Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти (ESG 2015) і ґрунтується на наступних принципах: відповідальності за якість вищої освіти та її забезпечення; відповідності європейським і національним стандартам; зацікавленості всіх учасників освітнього процесу у високій якості вищої освіти відповідно до потреб роботодавців, а також суспільства в цілому; довіри всіх учасників освітнього процесу, прозорості, неупередженості та достовірності інформації; академічної чесності і свободи, неприйнятності будь-яких проявів нетолерантності чи дискримінації щодо учасників освітнього процесу; інтернаціоналізації діяльності, відкритості до нових знань та конструктивної критики, залучення зовнішніх сторін до експертизи якості освіти в Університеті. Система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти Університету передбачає сукупність організаційних структур, процедур, процесів, заходів та ресурсів, а також визначеність сфер відповідальності та повноважень, які забезпечують загальне управління якістю вищої освіти і постійне вдосконалення якості освітніх програм та освітньої діяльності Університету.

Процедури системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти:

- Розроблення внутрішніх нормативних документів (Положень, Порядку тощо) із забезпечення якості вищої освіти;
- Організація інституційної системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- Залучення здобувачів вищої освіти, випускників та роботодавців до забезпечення якості освіти;
- Формування культури якості і системи відповідальності всіх структурних підрозділів та співробітників за забезпечення якості;
- Розробка, перегляд освітніх програм та їх моніторинг;
- Забезпечення формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти, вибірковості навчальних дисциплін;
- Щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті, інформаційних стендах Університету;
- Забезпечення системи професійного розвитку, підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;
- Забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи здобувачів вищої освіти, за кожною освітньою програмою;
- Забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- Забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- Забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату;
- Інтеграція науки та освіти.

Забезпечення якості вищої освіти в Університеті покладається як на органи загального управління, так і структури, які створені безпосередньо для виконання завдань забезпечення якості.

Відповідальність за забезпечення якості навчання і викладання в Університеті покладається на наступних керівників та структури:

- ректор Університету – відповідальність за діяльність Університету та функціонування системи якості у цілому;

- Вчена рада Університету – через функції, визначені Законом України «Про вищу освіту», а також додатково через Комісію з експертизи якості освітніх програм спеціальностей, Комісію з питань наукової етики та запобігання плагіату в освітній діяльності, Комісію з розвитку іншомовної освіти, повноваження яких визначено окремими Положеннями;
- Наглядова Рада, склад та функції якої визначаються Законом України «Про вищу освіту»;
- перший проректор (організація освітнього процесу, ліцензування та акредитація, інформаційні системи управління освітнім процесом);
- проректор із наукової роботи (інтеграція наукових досліджень та освітнього процесу; організація освітнього процесу в аспірантурі і докторантурі);
- проректор із заочної форми навчання (організація освітнього процесу на заочній формі навчання);
- Науково-методична рада Університету (повноваження визначено окремим Положенням);
- Центр експертизи та моніторингу якості освітнього процесу (повноваження визначено окремим Положенням);
- Центр соціологічних досліджень (повноваження визначено окремим Положенням);
- Центр освітніх дистанційних технологій (повноваження визначено окремим Положенням);
- Інформаційно-обчислювальний центр (повноваження визначено окремим Положенням);
- кафедри, інститут/ факультети, (забезпечення навчання і викладання за ОП, вдосконалення навчальних курсів, освітніх програм та якості викладання, навчально-методичне забезпечення освітнього процесу на ОП, забезпечення зворотного зв'язку);
- відділ міжнародних зв'язків (академічна мобільність учасників освітнього процесу, інші форми інтернаціоналізації);
- навчальний відділ (управління освітнім процесом, регуляція його якості та ефективності);
- куратор ECTS (повноваження визначено окремим Положенням);
- куратор з організаційно-виховної роботи зі студентською молоддю, куратор з національно-патріотичного виховання зі студентською молоддю (організація позанавчальної активності здобувачів вищої освіти, створення для них можливостей для гармонійного розвитку та самореалізації);
- гарант освітньої програми (повноваження визначено окремим Положенням);
- Асоціація випускників Університету (залучення випускників до участі у реалізації проєктів розвитку Університету, експертизи якості освітніх програм, освітнього процесу);
- студентське самоврядування (просування студентських ініціатив, вплив на основні освітні, фінансово-господарські та інші процеси Університету, участь у моніторингу та забезпеченні якості освіти);
- приймальна комісія, підготовче відділення, відділ профорієнтаційної роботи (профорієнтація, забезпечення вступу на ОП);  
відділ аспірантури і докторантури.

## **7. Перелік нормативних документів, на яких базується освітня програма**

1. Про вищу освіту: Закон України від 05 вересня 2017 р. №2145-VIII (останні зміни від 25.09.2020). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

2. Національна рамка кваліфікацій: Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
3. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#n5>.
4. Зміни до Національного класифікатору "Класифікатор професій" ДК 003:2010: Наказ Мінекономіки від 18.08.2020 № 1574. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1574915-20#Text>.
5. Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 (останні зміни від 16.12.2020 № 1392). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>
6. Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти: Наказ МОН України у редакції від 30.04.2020 р. № 584. URL: [https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/naukovo-metodychna\\_rada/2020-method-rekomendacziyi.docx](https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/naukovo-metodychna_rada/2020-method-rekomendacziyi.docx)
7. Професійний стандарт за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)" Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 2736-20 від 23 грудня 2020 р. URL: <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=22daacba-f0db-4de0-8d49-47aa6b2ecb99>
8. Стратегія регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року. URL: <https://www.zoda.gov.ua/news/48277/strategiya-regionalnogo-rozvitku-na-period-do-2027-roku.html>;
9. Положення про освітню програму підготовки здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького (наказ від 18.04.2023р. № 18/01-05 П-470-48-96-2023 Редакція 05) chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/470\_osvitnya-programa\_18.04.2023.pdf ;
10. Положення про вільний вибір навчальних дисциплін здобувачами вищої освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (наказ від 21.06.2023р. №31/01-05 П-486-48-96-2023 Редакція 06) chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2023/07/486\_vilnij-vibir\_21.06.2023.pdf /;
11. Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького (наказ від 28.10.2019р. №34/01-05) <https://drive.google.com/file/d/1BDRNtAJupqmHkldtICJTkvL-LNTIjWRX/view>;
12. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 № 776 «Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>;
13. Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.03.2024 № 260 «Про затвердження Переліку предметних спеціальностей спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями), спеціалізацій предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (із зазначенням мови)), спеціалізацій спеціальностей 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) та 016 Спеціальна освіта, за якими здійснюється розміщення державного (регіонального) замовлення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0405-24#Text>

14. Стратегія розвитку Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького на 2023–2028 роки. URL:  
<https://mdpu.org.ua/?s=%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F>
15. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (Common Europe an Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment). [Електронний ресурс]. – Режим доступу:  
[http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework\\_EN.p](http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.p)